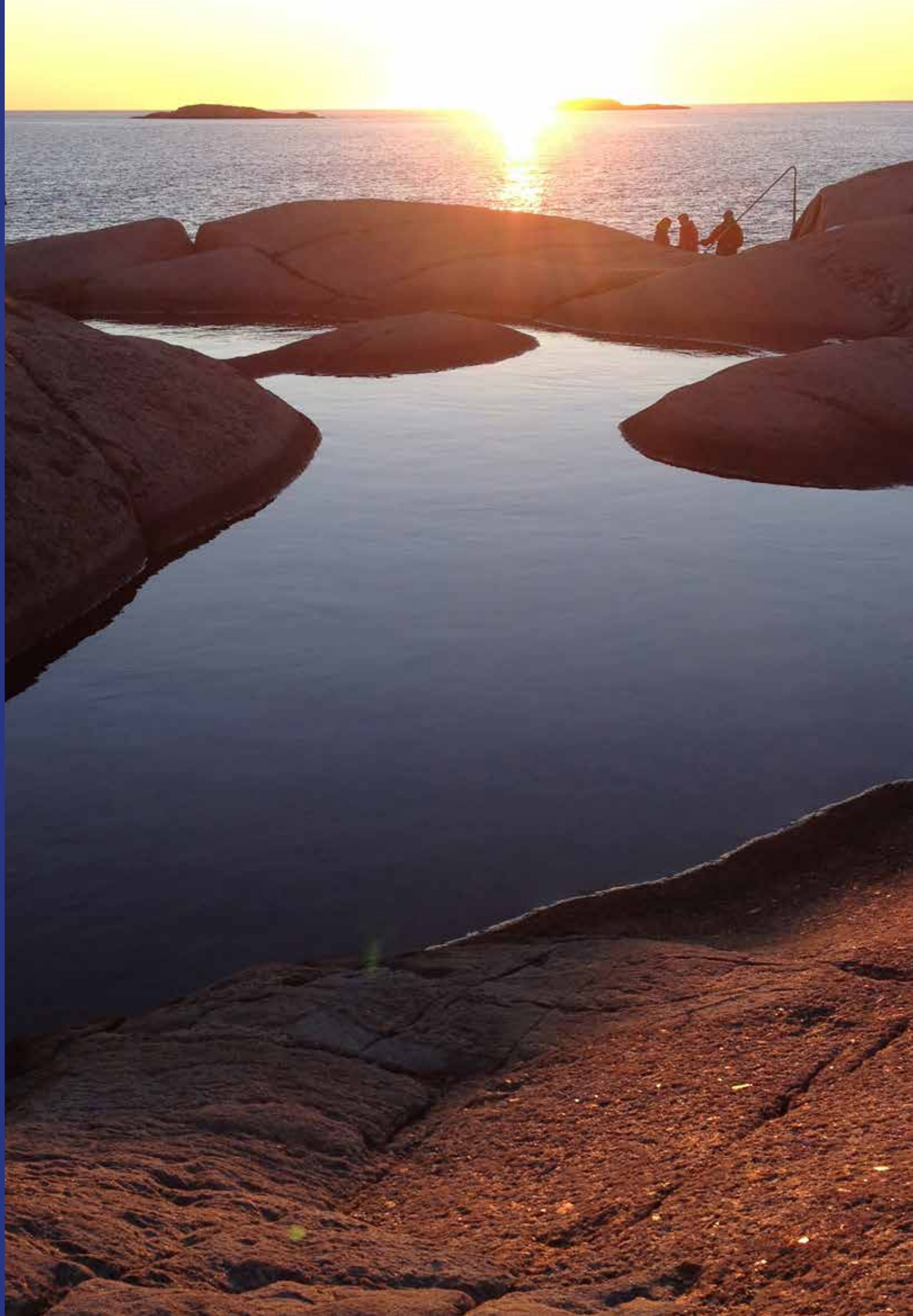

30 050 säckar senare

Projektrapport
Ren och Attraktiv Kust
2015-2018

Inledning

Bohuskusten har en särställning vad avser marin nedskräpning. Rådande havsströmmar och dominerande vindriktningar medför att en mycket stor del av allt flytande marint skräp i hela Nordsjö- och Engelska kanalområdet hamnar i Skagerrak och en andel drivs iland på stränderna. Mätningar visar att så mycket som 80% av det skräp som ansamlas i Bohuslänns vikar kommer från andra länder. En viss andel kommer från sjöfart och fiske, men även denna fraktion är till stor del utifrån kommande. Kommunerna längs Västkusten har en oproportionerligt stor uppgift att ta hand om detta skräp, som till stor del består av plastprodukter i de mest skiftande former och som därmed utgör en betydande miljöfara.

Västkuststiftelsen hade fram till 2006 en samordnande roll för ”strandstädningen”, men i samband med Arbetsmarknadsverkets nedläggning och krympande resurser så ändrades förutsättningarna. De elva kustkommunerna i Göteborg och Bohuslän inledde därför 2012 det gemensamma projektet Ren Kust i Bohuslän. Projektet har bland annat syftat till att utveckla en hållbart finansierad miljö- och naturvårdsförvaltning för kust och skärgård i Bohuslän. Den regionala samverkansplattformen bidrog till en mer effektiv strandstädning.

2015 beviljades ett treårigt ekonomiskt stöd på 2 miljoner kronor per år av Havs- och vattenmyndigheten till den nya samverkansplattformen Ren och Attraktiv Kust. Västra Götalandsregionen bidrog med en delfinansiering på 1 miljon kronor per år och kommunerna bidrog med en kontant medfinansiering på totalt 550 000 kronor samt 1 650 000 kronor i form av arbetstid.

I och med tillkomsten av samarbetsplattformen Ren och Attraktiv Kust 2015 har städningen tagit fart. Arbetet med att ta hand om föregående decenniers ”städsuld” kunde påbörjas.

Innehåll

Inledning	sid 3
-----------	-------

Strandstädning

Introduktion	sid 7
Kommunernas arbete	sid 9
Entreprenörer	sid 11
Test sortering – återvinning med TerraCycle	sid 13
Vinterstädning – test	sid 15
Frivilliga insatser	sid 17

Strandstädarkartan

Teknikutveckling och spridning av kommunikationsverktyget	sid 19
Marint skräp	
– statistik från Strandstädarkartan	sid 20
Exempel på städrapporter	sid 23
Strandstädarkartan peppar och koordinerar	sid 25

Kommunikation

Introduktion	sid 27
Kampanj 2015 och 2016	
– Don't tell the children	sid 29
Kampanj 2017 – Rescue the Sea	sid 31
Kampanj 2018 – Händer på stränder	sid 33
Stendahls reklambyrå – Fiskkartan	sid 35
PR och sociala medier	sid 37

Organisation

Ren och Attraktiv Kust	sid 39
------------------------	--------

Framtiden

Vägen vidare	sid 41
--------------	--------

Samarbete

Samarbetspartners och sponsorer	sid 42
Stort tack	sid 43

Ren Kustlinje

Ett gränslöst samarbete	sid 45
-------------------------	--------

Bilderna kommer från entreprenörer, anställda och frivilliga, Ren Kust. Bilderna på sid 16 kommer från Strandstädarna, Skärgårdsidyllen, Städa Sverige, Håll Sverige Rent. Bilder på sid 44 och sid 46-47 från Istockphoto.

Introduktion

Strandstädning

Kustens speciella karaktär medför att skräp ansamlas på vissa ställen. Kustavsnittets geografiska belägenhet, graden av fritt vatten västerut men även strandens terräng och vegetation samt lokala strömdrag har stor betydelse. Generellt är det vikar som har öppet hav åt sydväst eller väst som samlar skräp. Blockterräng, flack terräng, klapperstensfält och snåriga buskage fångar skräpet och håller det kvar på stranden.

Det finns även platser med andra egenskaper, som sammantagna medför att skräp samlas. Ett exempel är vikar med grundtrösklar som är torra vid låg- och normalvatten men under havsytan vid högvatten, och där viken innanför lagrar stora skräpmängder vid varje högvatten. När även lokala strömförhållanden adderas blir effekten att vissa vikar samlar helt oväntat mycket marint skräp.

Det tidigare och nuvarande arbetet med strandstädning gör att det numera kan sägas finnas god och samlad kunskap om vilka platser som är mest benägna att samla skräp. Denna kunskap är viktig för att effektivisera städandet, då behovet av rekognosering minskar allt efter hand som arbetet fortskrider.

Det mesta av det marina skräpet består av plast i olika former och format. I vikarna fastnar det i buskage och stenblock. Mycket bäddas också in i de vallar av tång, som ofta förekommer på flacka stränder. Uppsamling av skräpet sker i huvudsak för hand, skräpet säckas och lastas i båtar, som transporterar det till mottagningsplatser som överenskommit med respektive kommun. Därifrån transporteras det till återvinningsstationer, i de allra flesta fall till förbränning. Viss industriåtervinning av hårdplaster har provats men måste ännu sägas befinna sig på experimentstadiet. En branschorganisation utför viss återvinningsinsamling av fiskeredskap.

Insamlandet är arbetskrävande, då det sker för hand och är beroende av antalet personer som kan anlitas. Det är fysiskt ansträngande för den utförande perso-

nalen, då insamling och förflyttning av säckar ofta sker i extremt oländig terräng. Arbetet kräver god lokalkännedom och nautisk skicklighet, då de flesta skräpsamlade platser också är utsatta för Sveriges starkaste vindar och högsta vågor, förhållanden under vilka små båtar ska landa och lasta. Självklart medför det att många av årets dagar av väderskäl inte tillåter strandstädning över huvud taget, vilket i sin tur gör att arbetslagen måste ligga i kort beredskap för att städa när vädret tillåter.

Stora insatser görs av frivilliga organisationer, såväl sådana som kontinuerligt städar som sådana som gör mer tillfälliga insatser. Samarbetsplattformen Ren och Attraktiv Kust har en viktig roll i att stödja frivilligarbetet, med information, ibland med sjötransporter och ofta med hämtning av det insamlade och säckade skräpet.

Entreprenörer har upphandlats som stöd för den kommunala verksamheten, för att ta de besvärligaste områdena, extra stort och tungt skräp samt fungera som jourpatruller då väder eller skräpsituation påkallat snabb utryckning.

FAKTARUTA

2015 producerades 322 miljon ton plast globalt
(Plastics Europe, 2016)

4,8-12,7 miljon ton hamnar i havet
(Jambeck et al, 2015)

40% av alla förpackningar används bara en gång
(Geyer et al, 2017)

Strandstädning

Kommunernas arbete

Kustkommunerna har från 2006 till 2015 skött begränsad strandstädning med hjälp av tillfälliga projektmedel. Men mängden skräp har under perioden ökat stadigt och kostnaderna för att hålla rent blev allt svårare att bära. En stor del av kuststräckan förblev därför ostädad.

Tidigare iaktogs en brist på kommunikation mellan olika instanser när det gäller marint skräp och strandskräp. De flesta kommuner hade inga specifikt avsatta medel för vare sig information om marint avfall eller åtgärder för strandstädning.

Skräpet på stränderna stod i direkt motsats till utvecklingen av turismen på Västkusten. Tillväxtverket har som mål att omsättningen i besöksnäringen ska fördubblas till år 2020. En av de viktigaste destinationerna är Västkusten.

Enligt nuvarande lagstiftning (Gaturenhållningslagen) så är det kommunen som ska städa i områden där allmänheten får färdas fritt. När denna bestämmelse beslutades år 1970 (regeringens prop. 1970:157) förutsatte man att kommunernas kostnader skulle bli små och att staten genom information och kampanjer skulle minska nedskräpningen så att kostnaden skulle bli liten (ett slags kontrakt). Men mängderna avfall från havet på Västkustens stränder har ökat från nästan ingenting runt 1970-talet till stora mängder idag.

Det mellankommunala samarbetet har medfört ökat kommunalt engagemang i strandstädningen. Samtliga kommuner har skapat arbetslag under projektiden, där personer som står långt från den ordinarie arbetsmarknaden under kunnig ledning har satts att utföra arbetet. Resultaten har varit mycket goda, då både stor effektivitet i städarbete och goda arbetsmarknadseffekter erhållits.

Kommunernas kostnader handlar om personal (i huvudsak arbetsledare/båtförare), drivmedel, reparation och underhåll av båtar, utbildning, administration, arbetskläder och andra förbrukningsmaterial, bidrag till

föreningar och skolor samt transport och destruktion av avfallet med mera.

För att skapa gemenskap och utbyte av erfarenheter anordnade Ren och Attraktiv Kust så kallade Samverkansdagar för samtliga deltagande kommuner. Strandstädare, arbetsledare, tjänstemän och politiska representanter träffades regelbundet för gemensam uppstart och avslutning av strandstädningssäsongen. Relevant information spreds mellan samverkansplattformen och kommunerna. Mötena var välbesökta och uppskattade, med 40-60 deltagare per möte.

FAKTARUTA

OSPAR mätningar av strandskräp på Bohuskustens referensstränder

2012 – 746 föremål per 100 m strand

2017 – 14 041 föremål per 100 m strand

Strandstädning

Entreprenörer – praktiskt stöd för kommunerna

Entreprenörer med arbetsbåtar och korrekt behörighet har upphandlats som stöd för den kommunala verksamheten. De hjälper till i de besvärligaste områdena, när det finns extra stort och tungt skräp, eller om det krävs insatser på helgen. De fungerar som jourpatruller då väder eller skräpsituation påkallar snabb uttryckning. Säckar som frivilliga har markerat på Strandstädarkartan måste till exempel hämtas snabbt, innan vind eller vågor sprider ut plasten igen. I vissa kommuner kan det dessutom saknas båtar eller rätt nautisk behörighet, vilket gör det nödvändigt att komplettera med entreprenörsarbete.

Syfte och mål

Entreprenörer bidrar till att uppnå så rena stränder som möjligt. De fungerar som ett stöd både för kommunernas städlag och för frivilliga krafter som agerar på olika stränder. Då entreprenörerna är upphandlade genom projektledningen hos Ren och Attraktiv Kust är flexibiliteten större än inom kommunala regelverk. Entreprenörer kan med kort varsel avropas som extra städare.

Så gjorde vi

Entreprenörerna är stationerade på strategiska platser längs kusten för att ha kort väg till insatserna. Planering och resurssättning av städinsatser, samt uppföljning och kontroll, styrs centralt för att underlätta arbetet i den enskilda kommunen. Det operativa arbetet och samspelet med kommunernas städlag koordineras genom projektledningen hos Ren och Attraktiv Kust.

Det genomfördes flera upphandlingar av arbetsledande entreprenörer under åren 2016, 2017 och 2018. Första året upphandlades tre olika entreprenörer. 2017 var det tyvärr bara en av de anbudsgivande entreprenörerna som blev godkänd. 2018 gjordes en ny upphandling där sex entreprenörer blev antagna.

Resultat

Entreprenörerna har med sina insatser bidragit till att bygga en fungerande organisation med bra rutiner för

snabb upphämtning av insamlat skräp. Många svår-tillgängliga vikar ute på öar, där skräpet ansamlats i årtal, har städats under perioden.

Upphandlingarna har varit mycket tidskrävande och inledningsvis inte genererat tillräckligt många entreprenörer, vilket inneburit att vi inte har kunnat skicka ut strandstädningspersonal i önskad omfattning. Under 2018 finslipades upphandlingen tillsammans med en konsult som förstod förutsättningarna och blev därefter ändamålsenlig.

Framtidsblick

Samverkan mellan kommuner, entreprenörer, frivilliga och projektledningen hos Ren och Attraktiv Kust kommer att bli ännu smidigare genom mer inarbetade rutiner. Vi bedömer att ännu fler städinsatser kommer att genomföras när samverkan mellan olika aktörer effektiviserats ytterligare. I takt med att data ackumuleras i Strandstädarkartan kommer resurserna att kunna fördelas ännu bättre efter behov och förmåga i olika kommuner. Fortsatt utveckling och kommunikation av Strandstädarkartan samt fler gemensamma städevent där allmänheten bjuds in kan öka engagemanget ytterligare bland både lokalbefolkning och turister.

Entreprenörer

Våra entreprenörer 2018 är MW Snickerier och bygg, Ocean Crusaders, Thomas Eriksson, Väderöfjorden Båt & Fisketurer AB, Överön West AB.

Strandstädning

Test av sortering – återvinning med TerraCycle

Ren Kust och Attraktiv Kust ingick hösten 2016 ett samarbetsavtal för ett pilotprojekt för återvinning av marint skräp med företaget TerraCycle. Tillsammans med de elva deltagande kommunerna organiserades insamling och sortering av det insamlade avfallet, varefter TerraCycle hämtade upp avfallet och återvann materialet på uppdrag av företaget Procter & Gamble. P&G använde den återvunna plastmassan för framställning av nya schampoflaskor för märket Head & Shoulders.

Vi skulle föredra att samarbeta med en lokal återvinningspartner för att minska transportvägar. Även om sortering medför ökade kostnader så är det ändå värdefullt då produkter av återvunnet material kan bidra till att öka medvetenheten om problemet hos allmänheten.

Involverade aktörer: Ren och Attraktiv Kust, TerraCycle Inc.

Syfte och mål

Målet med samarbetet med TerraCycle var att få en förståelse för vilka fraktioner av den marina plasten som kan vara av intresse för industrin. I testet undersöktes om sortering är möjligt ur ett arbetsmiljö- och kostnadsperspektiv. Syftet med återvinning är att föra skräpet tillbaka in i materialcirkeln.

Så här gjorde vi

Strandskräp sorterades ut, både i fält och efteråt på särskild plats, efter TerraCycles anvisningar för sortering. Arbetet utfördes på en rad olika öar och vid ett stort antal tillfällen. Plasten samlades in även långt in i säsongen, då produktionen krävde kontinuitet. Mycket hårdplast som samlades in förvarades på utvalda uppställningsplatser i kommunerna i väntan på att TerraCycle skickade en lastbil för en samlad transport till tillverkningen.

Resultat

Det samlades in totalt 12,1 ton sorterad hårdplast och levererades till TerraCycle för återvinning. Sortering i fält visade sig dock vara mycket tidskrävande och således inte kostnadseffektivt. Vi har inte exakt kunnat fastställa den ökade tidsåtgången men det har varit tydligt att det behövs extra resurser för att sortera ut hårdplasten. Logistiken fungerade tillfredsställande.

Framtidsblick

Erfarenheter från test av sortering för återvinning kommer användas vidare för att fortsätta undersöka hur marint skräp kan föras tillbaka in i kretsloppen.

Strandstädning

Vinterstädning – test

Strandstädningen sker vanligtvis endast under vår och sommar, och upphör i september på grund av vädret. Under vinterhalvåret 2017/18 testades utfallet av kontinuerlig strandstädning.

Genom att städa året om motverkas fragmentering av större plastföremål till mindre bitar. Städning innan skräpet sedimenterats ner i vegetation och annan biomassa bedömdes som mer tidseffektivt.

Under vinterstädningen utvärderades om strandstädning vintertid är lämpligt ur arbetsmiljösynpunkt. Det provades också vilka redskap, arbetskläder och andra faciliteter som krävs för att möjliggöra vinterstädning.

Syfte och mål

Målet med vinterstädning var att testa om återflödet till havet av de föremål som redan sköljts iland kan minskas. Fragmentering av föremål skulle motverkas genom att korta ner tiden som skräpet ligger på stränder. Vidare har vi hypotesen att det är lättare att plocka upp skräp som har legat på land enbart under en kort tid. Vegetationen växer så småningom över föremål som sköljs upp på land, som försvårar plockningen. Om skräpet ligger en kortare tid på stranden så blir alltså själva städningen mer tidseffektiv.

Så gjorde vi

Testet pågick senhösten 2016 och 2017. Olika tekniska hjälpmedel provades och städning utfördes omväxlande under och över nollgradiga temperaturer. Arbetet utfördes på en rad olika öar och vid ett stort antal tillfällen.

Resultat

Vinterstädning blir dyrare och mindre effektiv än städning sommartid. Den kräver att det är isfritt och temperaturer över noll grader (vid lägre temperatur sitter plasten fast). Mer utrustning, som särskilda kläder, mer säkerhetsutrustning och halkskydd som stegjärn krävs. Arbetstakten blir lägre, då en rad försiktighetsmått måste iakttas.

Dock finner vi att vinterstädning ändå är motiverad. Dels är det effektivt att städa ofta, då nyanlännt skräp är så väldigt mycket lättare att samla ihop innan det hunnit packas ner bland stenar och i lera – dels finns det många områden, där fågel- och sälskyddsbestämmer omöjliggör städning under sommarhalvåret och där det ju särskilt i fågelskyddsområden behöver vara rent innan häckningen börjar.

Framtiden

Vinterstädningen kommer att bedrivas utefter projektet Ren Kustlinje, i den omfattning vädret tillåter.

Strandstädning

Frivilliga insatser

Allmänhetens engagemang för en renare kust är stort. Att fånga upp och stödja det engagemanget är en viktig del av Ren och Attraktiv Kusts arbete.

Syfte och mål

Den samlade mängden marint skräp, som landar på Västkustens stränder, är större än de befintliga resurserna för strandstädning. Syftet med mobiliseringen av frivilliga krafter är att dels öka städresurserna, dels kanalisera allmänhetens vilja att göra konkret miljönytta.

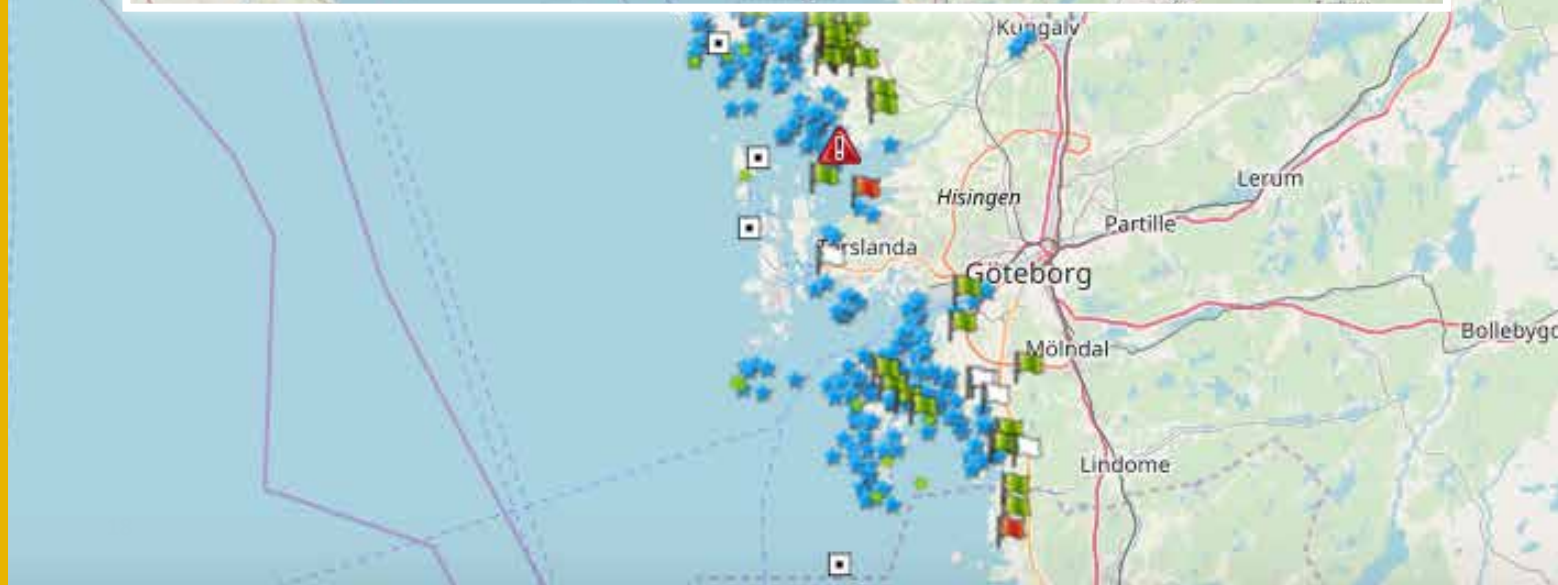
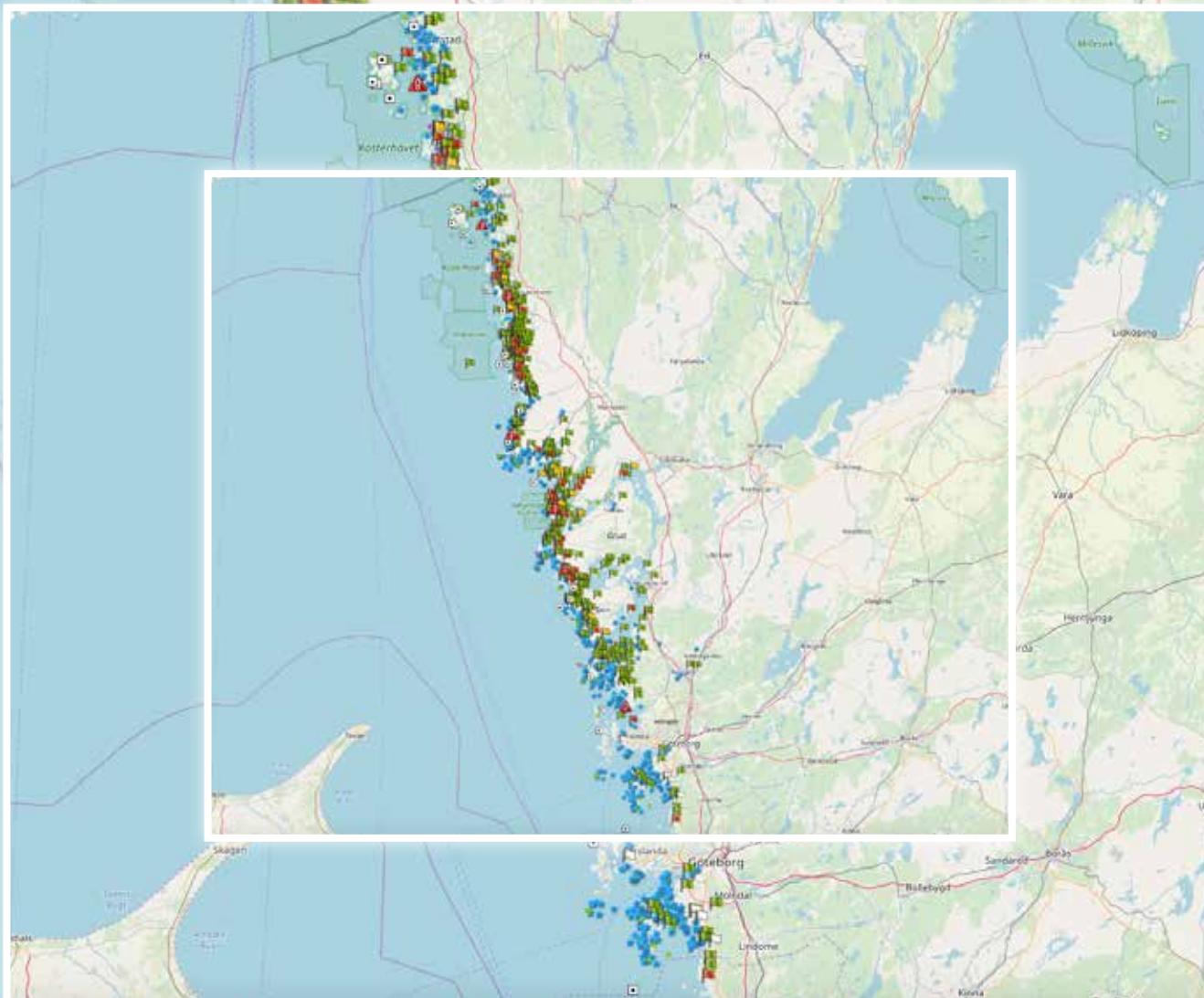
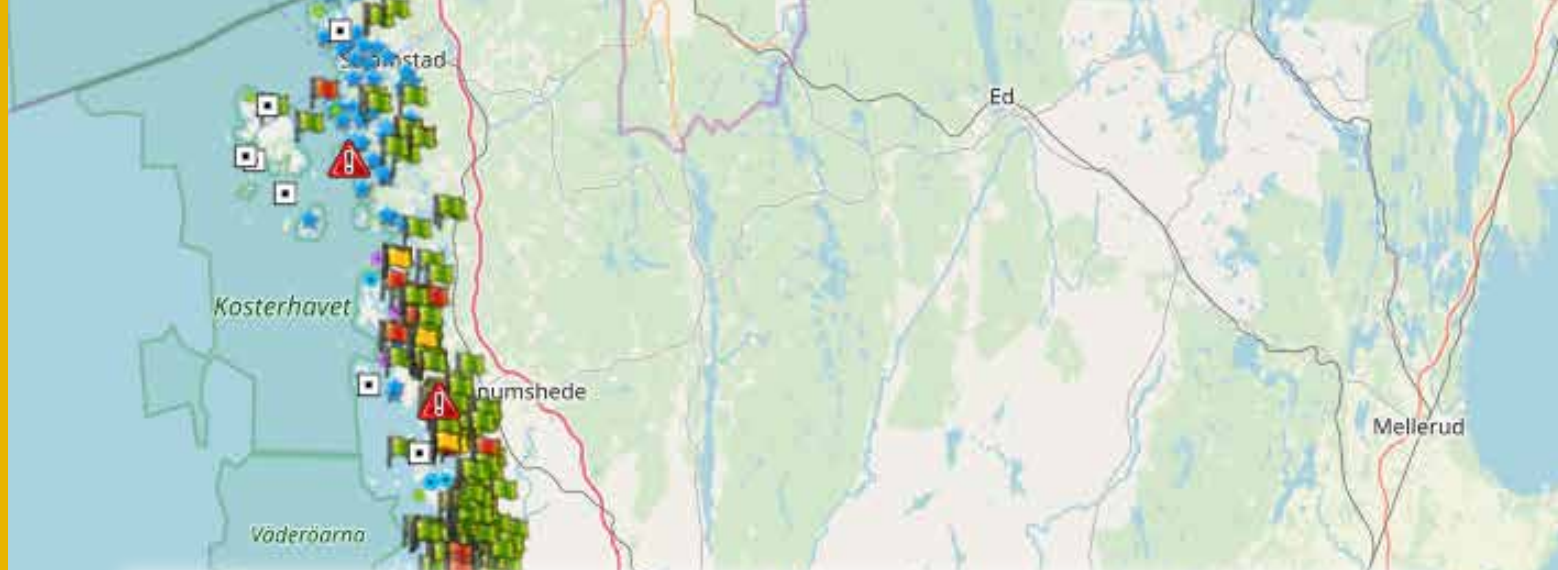
Så gjorde vi

Under projektiden har Ren och Attraktiv Kust inlett samarbete med ett stort antal organisationer, av såväl nationell som regional och lokal karaktär. Samarbetet har omfattat allt från att stödja initiativ från samhällsföreningar och enskilda till deltagande i nationella evenemang som t ex Nordiska Kusträddardagen. Samarbetet har sett olika ut, från konkret deltagande med städning, båttransporter och säckhämtning till information om andra organisationers evenemang. Den nationella organisation vi arbetat mest med är Städa Sverige. 2017-2018 har idrottsföreningarna bidragit totalt 3000 dagsverken. Under senare år har vi även fått till stånd samarbete med Håll Sverige Rent. Lokalt har vi genomfört städaktioner tillsammans med Rörö, Tjörne kalv, Älgön, Gullholmen/Härmanö, Trossö-Kalvö-Lindö, Otterön och flera andra samhällsföreningar. Vi har även gett stöd till och samarbetat med föreningarna Strandstädarna och Världens Vackraste Skärgård. Andra föreningar och företag har visat engagemang och utfört många städaktioner, vilka vi stött med koordination av städaktionerna och i vissa fall även transporter.

Resultat

Många frivilliga längs hela kusten har hjälp till att städa en strandremsa. 2018 har det inrapporterats på Strandstädarkartan att 1 330 frivilliga har bidragit till en städinsats. Till detta tillkommer alla idrottsföreningar och skolklasser som har deltagit i en städning genom Städa Sverige. Själva städningen av frivilliga

är ett viktigt bidrag för att hålla kusten ren, men det påverkar också framtida beteende hos deltagarna. Personer som strandstädar, även om det bara handlar om en enda gång, kommer förmodligen att skräpa ner mindre och vara mer uppmärksamma på sina sopor. Genom responsen från alla frivilliga har vi fått veta att de tidigare inte haft en aning om hur mycket skräp det finns i havet och hur omfattande problemet är.

Strandstädarkartan

Teknikutveckling och spridning av ett kommunikationsverktyg

Den digitala, interaktiva Strandstädarkartan började utvecklas 2015 med hjälp av företaget ESRI Sveriges GIS-tjänst (Geografic Information System). Idag används verktyget flitig för att planera och kommunicera strandstädningen. Strandstädarkartan underlättar städinsatserna för våra kommunala städlag, entreprenörer och alla frivilliga. En app för smarta telefoner och surfplattor håller på att utvecklas.

Syfte

Kartan är ett sätt att kommunicera och göra det enklare och effektivare för alla – såväl frivilliga som entreprenörer – att lokalisera, städa stränder, hämta skräp och rapportera insatser. Utöver detta är syftet med kartan att synliggöra arbetet med strandstädning och enkelt kunna ta fram statistik över marint skräp.

Metod

Regelbundna uppdateringar genomförs både på allmänhetens karta och i kartan med inloggning (förfinad och ackumulerad data *back-end*). Utifrån behov och i dialog med användarna har karttekniken anpassats och nya funktioner lagts till efter hand. För att informera allmänheten om kartan togs det fram en folder som förklarar funktion och tillämpning. Vidare finns det en skriven lathund som steg för steg förklarar de olika funktionerna på kartan med inloggning. Länk till kartan finns på våra partners hemsidor. Dessutom har det informerats om kartan vid olika event, kampanjer och föredrag. Även regelbundna workshops har genomförts för att lära ut hur kartan skall tillämpas.

Resultat

Strandstädarkartan används flitig i projektområdet längs Västkusten och är ett omtalat hjälpmedel som gör strandstädningsarbetet effektivare. Statistiken från kartan används för att redovisa hur mycket skräp som samlas in årligen och för att visa på behovet av kontinuerlig strandstädning. De olika funktionerna i kartan

förbättras löpande och det förs regelbundna samtal med andra aktörer för utbyte av idéer och inspiration för bättre lösningar.

Framtiden

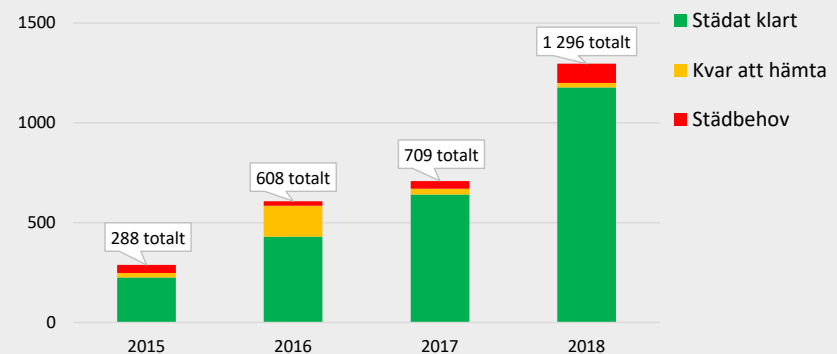
Kartan har redan delats med Västerviks kommun och flera andra kommuner har anmält intresse för att kopiera och anpassa den till respektive kust. Framtidsvisionen är en gemensam karta för hela Sverige, där städinsatser flaggas upp runt om i landet. Vidare arbetar vi nu för att utveckla en app för mobiltelefoner och surfplattor som ska göra det ännu lättare att markera sin insats på kartan direkt i fält.

Strandstädarkartan

Marint skräp – statistik från Strandstädarkartan

Genom Strandstädarkartan samlas det in en varierande mängd data med olika information som hjälper oss att följa upp arbetet genom åren. Det första man ser är antalet flaggor på kartan. Dessa rensas efter varje säsong då alla stränder behöver städas minst en gång per år. Siffran anger hur många städinsatser som gjordes – per kommun, per år eller också totalt. Under projektperioden från 2015 till 2018 markerades totalt 2 901 flaggor på kartan.

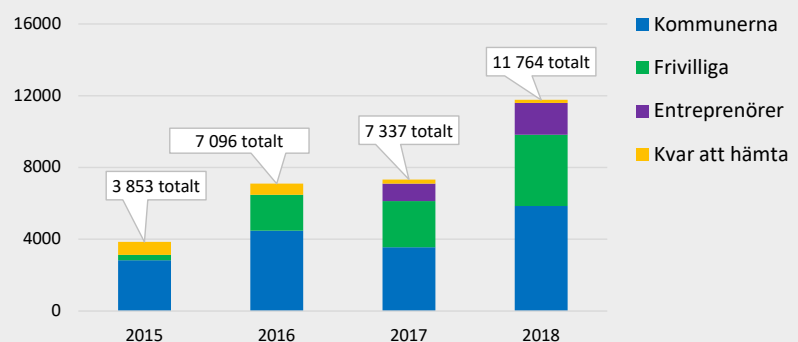
Utveckling antal flaggor på Strandstädarkartan

I nästan alla städmarkeringar är antalet säckar angivna. Det är kommunernas städslag, våra entreprenörer och många frivilliga som tillsammans jobbar för att minska mängden skräp längs kusten. Under projektperioden har det totalt samlats in 30 050 säckar marint skräp. En del säckar städas upp av frivilliga, och kommunerna eller entreprenörer hämtar sedan upp skräpet. 2015 och 2016 finns entreprenörernas insatser inkluderat i de gröna markeringar i tabellen till höger, men för att lyfta deras arbete har vi de senaste åren räknat entreprenörernas arbete i en särskild kategori. Eftersom entreprenörerna både hämtar upp skräpet från frivilliga (grönt) och gör städinsatser på kommunernas uppdrag (blå), så är de oftast länken mellan olika aktörer och stödjer arbetet där det finns brister.

Kommunerna rapporterar in vikten av det insamlade skräpet. Uppgiften används för att beräkna antalet ton skräp som den insamlade mängden säckar motsvarar. Från 2015 till 2018 städades det totalt minst 698 ton strandskräp. Användningen av kartan och mängden

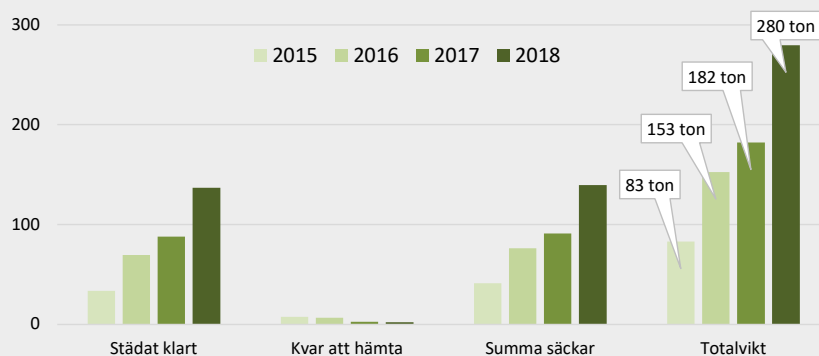
Antal säckar på Strandstädarkartan

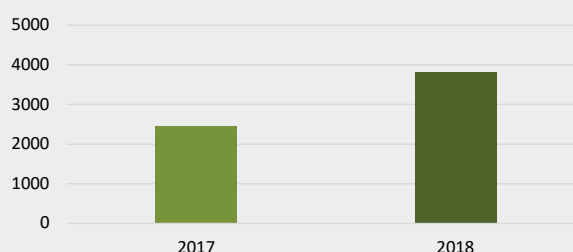
insamlat skräp har ökat kraftigt de senaste åren. I Strandstädarkartan syns endast antalet säckar i statistiken, då större föremål som fisklådor, dunkar eller trålar inte läggs i säckar utan samlas in löst. De största föremålen är oftast också de tyngsta, en trål till exempel väger cirka 1,5 ton när den hittas på stranden. Uppskattningen är att på varje säck tillkommer det ungefär samma vikt stora föremål. Vid beräkning av den totala vikten av insamlat skräp fördubblas därför vikten av säckarna för att inkludera allt löst skräp i statistiken.

När en städinsats rapporteras på kartan så finns det möjlighet att fylla i hur många personer som deltog i städningen och hur många timmar insatsen tog. Här saknas det dock många värden i statistiken eftersom inte alla användare skriver in alla värden. Siffran av tidsåtgången och antalet personer är förmodligen mycket större i realiteten. För att det ska vara så enkelt som möjligt att registrera en städinsats på strandstädarkartan är det endast en del data som är bindande, så som antal säckar och datum.

Städning och hämtning av strandskräp i ton

Strandstädare i antal personer

Statistiska felkällor

En säck är inte alltid lik en annan säck utan tidsåtgången och resultatet kan variera mycket på grund av olika anledningar. Den genomsnittliga vikten per säck ligger på 11 kg. När man börjar strandstäda någonstans, så städas de stora och tyngsta föremålen först, med liten tidsåtgång och färre personer. Senare när man städar igen på samma plats så hittas det fortfarande mycket skräp men mycket mindre föremål. Då är det mycket mer tidsödande att städa och kräver större arbetsinsatser. I statistiken ger detta dock samma resultat om bara antal säckar räknas, så arbetstimmar och antal personer bör också beaktas för att få en mer realistisk bild.

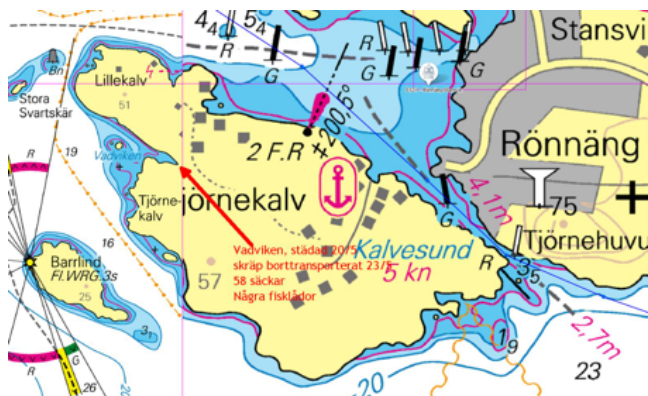
Exempel på operativt arbete

Strandstädarkartan

Exempel på städrapporter

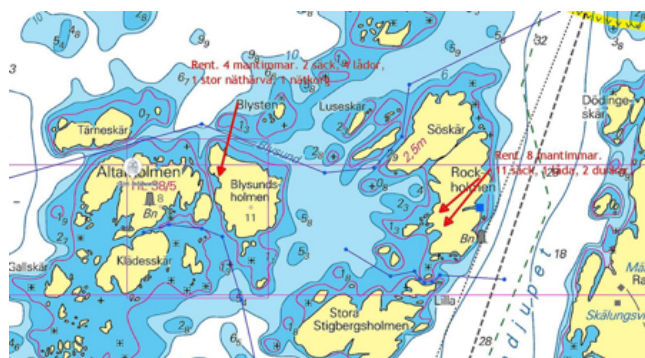
Strandstädning Tjörne Kalv 20 och 23 maj 2017

”Under sammanlagt två arbetsdagar gjordes dels städinsats och dels bortforsling av skräpet. 58 standardsäckar fraktion B (Blandad plast, en hel del tång och annat ut tångvallen) Allt skräp landades 23/5 i hamnen Rönnäng Stansvik, enligt anvisning från Tjörns kommun. Entreprenörens arbetsbåtar användes.”

Strandstädning Rockholmen och Blyssundsholmen 19 april 2017

”Öarna i Grönskärsarkipelagen undersöktes och skräp fanns framför allt på Blyssundsholmen och Rockholmen. 13 säckar fraktion B (Blandad plast, en del tång) 1 stor näthärva 2 fisklådor 2 dunkar 1 nätorg

Allt skräp landades på Halsbäcks brygga, transporterades till Johan Eyssens gård. Kördes senare av entreprenören till Tjörns återvinningsstation. Entreprenörens arbetsbåt användes.”

FAKTARUTA

Totalt antal markerade flaggor på kartan
2015-2018: 2 901 styck

Totala vikten strandskräp städad
2015-2018: ca 700 ton

Totalt antal strandstädare
2017-2018: minst 6 280 människor

Totalt inrapporterade på kartan 2015-2018:

30 050 säckar

Strandstädarkartan

Strandstädarkartan peppar och koordinerar

Den totala sträckan Bohuskust som exponeras för plast från havet uppskattas till ca 6000 km. Plasten sköljer upp alla årets timmar, vinter och vår, sommar och höst på såväl tillgängliga som extremt otillgängliga stränder. Uppdraget att städa kan kännas övermäktigt.

Vår analys är att framgång i strandstädningen står på fyra ben

- Att utmaningen i fält känns hanterbar.
- Att många människor medverkar.
- Att enskilda insatser synliggörs.
- Att den samlade insatsen synliggörs.

Syfte och mål

Strandstädarkartan möjliggör en gemensam utveckling och förbättring i alla steg av processen från inventering och städning till samverkan kring hämtning av säckar och större objekt. Den genererar rapporter och statistik som gör det möjligt att följa städarbetet från år till år.

Framåtblick

Ett önskemål att strandstädarkartan ska ligga på ett högre plan. Den behövs och förtjänar att utvecklas vidare. Men det arbetet bör ägas av någon på nationell eller rent av internationell nivå. Vi rekommenderar att till exempel Håll Sverige Rent, Havs- och vattenmyndigheten eller något forskningsinstitut tar sig an denna utmärkt tjänst och sprider den så att fler kan komma igång och storstäda tillsammans.

Introduktion

Kommunikation

Utmaningen med plast i havet har flera dimensioner. Utöver det konkreta behovet att inventera och mobilisera tillräcklig strandstädning måste ett omfattande kommunikationsarbete utföras för att problemet ska uppmärksammas och nödvändiga resurser frigöras.

Fas 1 (2012-2015):

Problemformulering

I förarbetet till denna rapportperiod handlade arbetet om att mobilisera kommunerna. De skulle nå samsyn om problemets omfattning, identifiera en möjlig väg framåt och samverka kring den. Under den första fasen involverades olika sakkunniga i hearings och strategiska workshops som syftade till att kvantifiera problemets omfattning; identifiera intressenter på olika nivåer i samhället samt finna en avgränsning för kommunernas åtagande på kort och lång sikt.

Fas 2 (2015-fortlöpande):

Mobilisera nationella resurser

Mobiliseringen av nationella resurser har varit en strategisk nyckelfråga. Plastproblemet drabbar kommunerna. Det skapas inte av dem. Det har därför varit nödvändigt att väcka nationell medvetenhet och acceptans för att kustens kommuner behöver extra resurser för att hantera situationen. Sådana politiska beslut kräver förankring i väljarleden. Vårt kampanjarbete har syftat till att medvetandegöra problemet på både lokal och nationell nivå. Vi har turnerat på kusten under somrarna då naturen är högrelevant för besökarna och nyhetstorkan stor på redaktionerna. Under kampanjerna har vi samlat många olika röster och aktiviteter under en kort tidsperiod och lyckats få stort genomslag i media både på kusten och i huvudstaden. Kampanjerna har bidragit till att problemen på kort tid både erkänts och lösningarna fått finansiering.

Fas 3 (2015-fortlöpande):

Mobilisera strandstädning

Under projektperioden har en operativ städorganisation börjat växa fram. Den har, som rapporten beskri-

ver, flera delar. Kommunala, idéella, regionala och nationella krafter samordnas med hjälp av Strandstädkartan och understöds av Ren och Attraktiv Kust/Västkuststiftelsen Strandstädning. Även arbetet i denna fas är avhängigt av att människor i området känner till problemet och på olika sätt är beredda att bidra till dess lösning. Det handlar om att sprida kännedom, väcka engagemang och visa väg till handling. Alla kan bidra. Alla behövs. Kommunikationen visar hur.

På de följande uppslagen presenterar vi lite grundligare vilka kampanjer vi drivit, varför, hur och vilken spridning de har fått.

FAKTARUTA

Exempel på aktiviteter under projektperioden:

- 9 st samverkansdagar
- 5 st styrgruppsmöten
- 5 st referensgruppsmöten
- 5 st konferenser
- 27 st föredrag
- 3 st kampanjseglingar längs kusten
- 1 stort event: Volvo Ocean Race
- 3 st workshops
- 39 st kommunbesök utanför städdagarna

Kampanj 2015 och 2016

Don't tell the children

Under 2014 visade vi olika filmer om plastens utbredning. En dag satt det en liten kille i publiken. Han tittade, blev beklämd och utbrast: ”Man borde inte få visa sådant här för barn”. Hans reaktion väckte idén till kampanjen ”Don't tell the children” där vi manat vuxna till brådskande insatser: ”Låt oss mobilisera och fixa det här problemet, så att barnen aldrig behöver veta hur illa det var. Det är inte deras jobb att ärva all denna plast”.

Syfte och mål

Skapa nyfikenhet och engagemang i frågan hos media och besökare i samband med Västerhavsveckan.

Så gjorde vi

Västerhavsveckan är en etablerad festvecka för allt härligt som händer längs kusten. Kampanjen utnyttjade kontrasten mellan det sommarhärliga och det plastförfärliga. Vi städslade forskningsfartyget Hrimfare, med professor Martin Hassellöv vid rodet, för att turnera kusten med sju hamnstopp från Strömstad i norr till Hönö i söder. Kampanjen blev en anledning att bjuda in både sakkunniga, lekmän och media till frågan. Fartyget fungerade som bas för kampanjarbetarna och som ett intressant blickfång för besökare.

Vi...

- Publicerade forskningsnyheter om mikroplaster från Göteborgs Universitet
- Gjorde pressutskick om mikroplast
- Bjöd in och tog emot journalister ombord
- Seglade med beslutsfattare och sakkunniga mellan hamnarna
- Hade en diger gästlista med politiker, forskare, kommunikatörer, konstnärer och musiker ombord
- Arrangerade strandstädning utflykter
- Skapade synlighet genom kampanjprofilering av fartyget och kampanjsida på webben
- Hade lokal medverkan av politiker och tjänstemän i varje hamn (Nord- och Sydkoster, Grebbestad, Smögen, Skärhamn, Stenungsund, Marstrand, Kungälv, Göteborg och Hönö).
- Bemannade utställning och hade personliga möten med tusentals människor längs kusten

Resultat

Innan den här insatsen var Västkustens plastproblem tämligen okända. ”Don't tell the children” blev ett forum med aktiviteter som genererade stort engagemang från journalister. Vi hade dagliga besök från lokal och nationell radio, tv och tidningar. Vi bjöd in politiker, sakkunniga, tjänstemän, kommunikatörer, forskare, strandstäder och flera valde att segla med oss mellan olika hamnar. De här aktiviteterna ledde till laterala kontakter vars betydelse vi inte riktigt förstod förrän senare. Nätverket runt Västkustens strandstädning etablerades under dessa år och haft stor betydelse för den fortsatta utvecklingen. Bonuskommunernas kamp mot plast i havet nominerades till återvinningsbranschens årliga kommunikationspris på Återvinningsgalan .

Involverade aktörer

S/Y Hrimfare, forskare från Göteborgs Universitet, kommunchefer, politiker, Skräpfria Ada, konstnärerna Johan Eyssen, Johan Blom, Jens Langert och Erik Langert.

FAKTARUTA

Antal artiklar 2016
(enl mediaanalysföretaget Retriever):
Tryckt press: 47
Webb: 87
TV-radio: 1

Räckvidd i miljoner 2016
(enl mediaanalysföretaget Retriever):
Tryckt press 6,1
Webb 3,6
TV-radio 0,07

Kampanj 2017

Rescue the Sea

2017 bytte vi kampanjfartyg, till före detta sjö- räddningskryssaren S/Y Astrid Finne som drivs av föreningen ”Mot bättre vetande” på Öckerö. Till- sammans med dem beslöt vi att skapa en kampanj på sjöräddningstemat: ”Rescue the sea”. Vårt budskap löd: ”Astrid Finne byggdes för att rädda liv till havs.

Nu seglar hon igen för att rädda själva havet”.

Den 2 februari 2017 strandade sedan en död val nära Bergen med 30 plastpåsar i magen. Den nyheten nådde många människor och väckte avsky. Med hjälp av konstnärer skapade vi ett val- skelett med buken full av plast. Det hissades upp i Astrid Finnes rigg.

Syfte och mål

Fortsatt förankring av frågan i den svenska befolk- ningen genom att skapa engagemang bland journalis- ter och besökare under Västerhavsveckan.

Sprida kunskap om Strandstädarkartan och inspirera fler att använda den för att flagga städbehov, städa själva och påkalla hjälp att hämta säckar.

Genom att segla med Astrid Finne fick vi också med oss en ung generation seglare, som just inlett sin rela- tion med havet.

Så gjorde vi

- Invigning på Koster Naturrum med riksdags- ledamot Emma Norén
- Konstnärlig utsmyckning med valskelett som slukat plast
- Hamnstopp från Koster till Skärhamn (Koster, Grebbestad, Mollösund, Marstrand och Skärhamn).
- Tipspromenad
- Fotoutställning
- Blå utställning
- Prova-På-Städning, bokningsbar online via Billetto

Resultat

Redan under hösten 2017 signalerade regeringen en ny budget med anslag direkt till strandstädning, där Västkusten hade särskilt behov.

I budgeten allokerades 17 miljoner kronor för strand- städning i Sverige.

Naturvårdsverket fick ansvar för strandstädning, där det tydligt framgick att Västkusten har en särställning med synnerliga behov.

Involverade aktörer:

Föreningen ”Mot Bättre Vetande”, Koster National- park, SMHI; riksdagsledamot Emma Norén; Kerstin Johansson, professor Institutionen på Marina Vetenskaper; Kristina Jonäng Västra Götalandsregio- nens Miljönämnd; Anders Tysklind, Nationalpark- schef, Bengt Larsson, Västkuststiftelsen.

FAKTARUTA

Antal artiklar 2017

(enl mediaanalysföretaget Retriever):

Tryckt press 103

Webb 69

TV-radio 10

Räckvidd i miljoner 2017

(enl mediaanalysföretaget Retriever):

Tryckt press 6,6

Webb 3,9

TV-radio 5

Antal besökta hamnar: totalt 6

Antal gäster ombord: 18

Totalt antal artiklar 2016, 2017 och 2018

Tryckt press 241

Webb 287

TV-radio 14

Totalt 542 artiklar

Total räckvidd i miljoner 2016, 2017 och 2018:

Tryckt press 21,5

Webb 14,2

TV-radio 6,47

Total räckvidd 42,1 miljoner

STÄLLNINGAR

TOGETHER
TO GET THERE

MIDROC

Händer
på strände

FÖR EN RENARE KUST

Interreg

Öresund-Kattegat-Skagerrak

EUROPEAN UNION

Värna
Vårda
Visa

svt SVHETER

Val dog efter att ha svält 80
plastpåsar

En hund som svält 80 plastpåsar har blivit dödad i en strand i Öresund. Hunden var en tysk sharpeira som hade svält 80 plastpåsar som den hade ätit upp. Hunden var en tysk sharpeira som hade svält 80 plastpåsar som den hade ätit upp. Hunden var en tysk sharpeira som hade svält 80 plastpåsar som den hade ätit upp.

Kampanj 2018

Händer på stränder

Inför sommaren 2018 kontaktades Ren Kust/Väst-kuststiftelsen av Volvo Ocean Race Stop Over Gothenburg, som bad oss att medverka i Frihamnen under racingveckan. Volvos eget tema för racet är: "Turn the Tide on Plastics" där de gjort ett mycket kraftfullt åtagande för att påverka beslutsfattare på global nivå. Vi ombads bidra med den lokala förankringen och marknadsföra Strandstädarkartan bland racets besökare. Det innebar en potentiell direktkontakt med 335.000 båtintresserade besökare. Vi erbjöds att utan kostnad nyttja en central kampanjyta granne med stora scenen.

Syfte och mål

Synliggöra Strandstädning för båtfolket. Driva intresse för frågan och engagera frivilliga strandstädare.

Så gjorde vi

Frihamnen är en enorm yta och Volvo och segelkon-sortiet investerade i pampig infrastruktur. Tack vare ett generöst bidrag från Midroc och Layher fick vi möjlighet att skapa en stor utställningshall där "Händer på stränder" kunde synliggöra en mängd initiativ kopplade till problemet.

På utställningsområdet visade Stena Återvinning upp sitt återvinningssystem för plast, som de utvecklar i samarbete med Volvo. I vår hall kunde vi visa på det arbete som görs för att samla ihop skräpet.

- Vi använde återigen konst – ett gigantiskt valskelett med plast i magen – för att fänga intresset.
- Vi visade vår mobila plastutställning.
- Vi hade två valtalare om dagen – totalt tio olika personer som talade från vår monter om sina insatser för att stoppa problemet.
- Håpets Katedral är en norsk mobilisering kring plastfrågan, där Norska Kyrkan är initiativtagare till en ekumenisk mobilisering. Biskop Atle Sommerfeldt och upphovskvinnan Solveig Egeland medverkade under invigningshelgen.
- "Varken fågel eller fisk", ett gästspel av konstnärerna Prestgaard&Anderssen, som bjöd på workshops där besökarna fick skapa fantasifulla djur av plastfragment konstnärerna har samlat på stränder runt hela globen.

Resultat

Volvo Ocean Race var ett nytt slags sammanhang för oss. Vi visste inte riktigt hur vårt budskap skulle fungera där. Men det är helt klart så att vår medverkan där har tagit oss vidare. Det hjälper att synas. Vi hade många bra samtal och mötte mycket bra folk.

Spin off 1: Fiskkartan och samarbetet med Stendahls, se sid 35.

Spin off 2: Samverkan med Ericsson Telecom, som vi nu har en försöksverksamhet med (testmaster med Sotenäs och Lysekils kommun).

Spin off 3: Infracontrol – som erbjöd en vidareutveckling av Strandstädarkartan, där nya flaggningar aviseras till relevanta aktörer längs kusten.

Spin off 4: Banden med Håpets Katedral apostel Dag Skottene vill att vi ska sortera ut hårdplast till deras tak. Alla ska med.

Spin off 5: Matchning av Plastic Island och Resurscentrum i Sotenäs för utveckling av återvunnet material.

Spin off 6: Midroc, som bjöd på hela montern och dessutom erbjöd sig att skylta vårt budskap "Händer på stränder" i Sotenkanalen.

Involverade aktörer

Ren och Attraktiv Kust, Göteborgs Universitet, kommuner längs Bohuslän och Göteborg, Kosterhavets Nationalpark, Håpets Katedral, Städa Sverige, Håll Sverige Rent, Svenska Kyrkan, Norska Kyrkan, Forskningsprojektet Plastic Island, konstnärerna Prestgaard & Anderssen, Matlinah Omiti, Johan Eysen, Johan Blom, Jens Langert, Erik Langert, Sjöfartsmuseet i Göteborg, Väst kuststiftelsen. Sponsorer: Midroc, Layher, Göteborg & Co.

Framåtblick

Under kommande åren skall organisationens fokus ligga på strandstädning. Arbetet kommer att handla om att rekrytera strandstädare och skapa en armé av engagerade planetskötare i Göteborg och Bohuslän. Händer på stränder! är ett väldigt bra budskap för det arbete vi har framför oss nu!

FISKKARTA

1. Pál-Bécsi <i>Lepus timidus</i>	6. Engländerpel <i>Felis silvestris</i>	11. Fehéll <i>Prionailurus felis</i>	16. Tölke <i>Captus parvus</i>	21. Spatz <i>Passer domesticus</i>
2. Pászthok <i>Alouatta palliata</i>	7. Hárska <i>Prion virens</i>	12. Székely <i>Chloroceryle alpestris</i>	17. Kékigolyó <i>Merula europaea</i>	22. Selymesgém <i>Periparus melanocephalus</i>
3. Pókgyér <i>Rana phoeniceus</i>	8. Kékgyöngy <i>Podiceps erythrorhynchos</i>	13. Borszemű <i>Urocyon septentrionalis</i>	18. Pityurol <i>Sylvia pusilla</i>	23. Kékgyém <i>Parus major</i>
4. Füg-Árny <i>Actinotriton</i>	9. Rózsagyöngy <i>Alcedo sandakana</i>	14. Kékgyém <i>Perisoreus inornatus</i>	19. Székely <i>Ophrys sphegodes</i>	24. Leánykék <i>Alouatta palliata</i>
5. Engländerpel <i>Prion virens</i>	10. Borszemű <i>Urocyon septentrionalis</i>	15. Hárska <i>Prion virens</i>	20. Borszemű <i>Urocyon septentrionalis</i>	25. Hárska <i>Prion virens</i>

Stendahls reklambyrå

Fiskkartan

I juni 2018 blev vi kontaktade av en arbetsgrupp på Stendahls Reklambyrå som undrade om vi ville ha en helsida i Dagens Nyheters riks med en upplaga på 570 000 exemplar. De hade läst och tagit till sig en forskarrapport som förutspår att det år 2050 finns mer plast än fisk i haven och utifrån det ville de skapa en dystopisk fiskkarta med plastartiklar istället för fiskar. Detta för att väcka medvetenhet hos nya grupper.

Annonsen deltog i en tävling arrangerad av Dagens Nyheter, DN:s Reklamcup, tillsammans med 17 andra och tog sig till kvartsfinal. Vi lät göra en mätning när annonsen gick i DN och på frågan vad läsarna tyckte om annonsen så fick den 5,7 av 7 möjliga.

Stendahls ville ta annonsen vidare. Vi kontaktade JC Decaux och Västtrafik och fick, utan kostnad, trettio stortavlor vid busshållplatser från Särö i söder till Lysekil i norr där Fiskkartan exponerades under flera veckor. Billes Tryckeri i Göteborg bjöd oss på tryck av femtio stycken Eurosize-posters till dessa.

Stendahls skickade ut pressmeddelande till ett stort antal nationella och internationella media. Det föranledde ett antal artiklar om fiskkartan, men också om vårt arbete med strandstädning, i länder som Turkiet, Storbritannien, Tyskland, Danmark, Polen m fl länder.

Stendahls lät göra om annonsen till poster och den skickades ut den till ett stort antal politiker, bloggare och sk influensers i Sverige. Detta skapade en efterfrågan.

Tre tryckerier tryckte upp affischen i format 50 x 70 cm och bjöd oss på 500 exemplar vardera. Dessa säljs nu bland annat hos bokhandlare och på webben (tictail.com/renkust). Vår förhoppning är att få kontakt med ännu fler återförsäljare bland annat museibutiker, fiskhandlare(!), inredningsbutiker och presentbutiker.

Vi för en dialog med välkänd möbelförstap och har planer på att uppvakta rederier och turistbyråer.

Behållningen från sålda Fiskkartor går oavkortat in på ett eget konto och skall användas för fortsatt strandstädning.

FAKTARUTA

I samband med publiceringen i DN riksupplaga så genomfördes 150 intervjuer över hela landet
57% män 43% kvinnor
61% observerade annonsen
varav 89% uppmärksammade avsändaren
varav 79% förstod budskapet
20% intresserade varav 12% planerade att kontakta annonsören

"Varje gång vi tömmer trålpåsarna ligger det någon skit där"

Nästan 8 000 kubikmeter plast spolas i land på Västkusten varje år – och plastberget i världen bara växer.

Läget kan verka hopplöst, men i Bohuslän tänker man inte ge sig utan kamp.

– Havet är min åker, och det gör ont att se hur illa det är, säger yrkesfiskaren Johan Olsson, som deltar i ett av alla projekt som syftar till ett renare hav.

ÄS MER: Här flyter fem badkar i varje timme

Text: Jens Andersson
Foto: Nora Lorek

Publicerad 10 april 2018 kl 04.04

Kommunikation

PR och sociala medier

Syfte och mål

Synlighet i massmedia och sociala media har haft två huvudsakliga syften:

A Sprida kunskap om Bohuskustens utsatthet från plast i havet, med målet att få nationell finansiering av en regional stödorganisation.

B Sprida kunskap om Strandstädarkartans existens och nytta, med målet att få fler att använda den för inventering och rapportering av utförd strandstädning.

renkust.se

Hemsidan är sökordsoptimerad och fungerar som en landningssida för den som söker på ord som Västkusten, Bohuslän, plast, plast i havet, strandstädarkarta. Sidans huvudsakliga uppgift är att bekräfta problemet och vägleda till Strandstädarkartan. Sidan fungerar också som en informationsplats med kontaktpersoner, delning av relevanta nyheter och rapporter samt annonsering av konferenser och städaktiviteter.

PR

De årliga kampanjseglingarna har varit ett sätt att samla aktiviteter och människor kring frågan för att ge den synlighet. Vi har:

- Skapat engagerande kampanjbudskap
- Aktiverat forskare och släppt forskningsresultat
- Genomfört lokala aktiviteter
- Bjudit in kommunalråd och politiker till hamnbesök
- Bjudit in eldsjälar och kunnat dra nytta av deras nätverk för att nå ut

Resultat

Vi firar tre segrar, nämligen att:

- Bohuskusten fick 2017 12 miljoner kronor från Naturvårdsverket till operativ strandstädning.
- 30 050 säckar plastskräp har levererats till återvinning under projektperioden.
- Strandstädarkartan har etablerats som ett koordineringsverktyg.
- 2901 städinsatser har rapporterats på Strandstädarkartan

Framtidsblick

Det finns en risk att media och allmänhet tröttnar på frågan – och att samtliga städinsatser i framtiden måste utföras av betalade krafter. Vi tror att ”Någon” fortsatt måste lägga tid på att tänka strategiskt kring utvecklingen och möta den med adekvata insatser såväl praktiskt som kommunikativt. Ren och Attraktiv Kust/Västkuststiftelsen är den organisation som äger nätverk, kunskap och erfarenhet av att driva frågan vidare. Några områden är prioriterade:

- Problemet och lösningarna behöver kommuniceras.
- Då tillflödet av plast från havet fortfarande ökar, är problemet inte löst för att kusten har kammats på plast de senaste tre åren. Alla stränder har inte hunnit städas, och för varje storm blåser det upp nya lager av plast på stränder vi just flaggat gröna. Vi bedömer att problemet kommer att kräva betydande kommunikationsinsatser även framledes för att synliggöra behoven, mobilisera resurser, engagera människor i framtida insatser och hedra de människor som sliter frivilligt på stränderna.

Strandstädarkartan möjliggör faktabaserad kommunikation

Strandstädarkartan är avgörande för fortsatt samverkan, som sambandscentral och mötespunkt för alla som arbetar med problemet. Vår strategi är att basera framtida kommunikationsinsatser på Strandstädarkartan.

Vi kan

- använda data ackumulerade under projektperioden
- kvantifiera framtida städbehov utifrån de erfarenheter vi gjort
- synliggöra och hylla ideella insatser

Strandstädarkartan behöver utvecklas vidare

Kartan har fungerat så väl i sin betaversion att andra kommuner har valt att börja använda den. Men den är inte klar och behöver få ett adekvat huvudmannaskap. Vi har önskemål om utökad funktionalitet, vidare modernisering och utveckling till mobila enheter men anser inte att vi är bäst skickade att utföra det jobbet. En ny huvudman skulle kunna sälja den till fler intressenter och utvecklingskostnaderna delas mellan dessa.

Nuläge:

Nyläge:

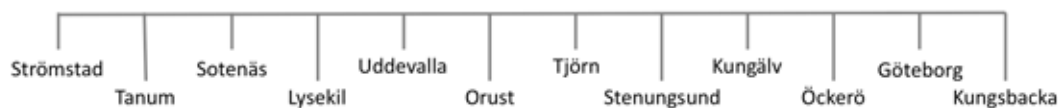
- Värna
- Vårda
- Visa

Strandstädning

12 Väst kustkommuner

Huvudmän för
Väst kustens
strandstädning

Kommunerna delegerar samordning av
strandstädning till Väst kuststiftelsen.

Samordnar och stödjer strandstädning med
hjälp av lokala entreprenörer.

Under 2018 har följande entreprenörer upphandlats:

- Trossö Naturvårdsupdrag
- Väderöfjorden Båt & Fisketurer
- MW Snickerier och bygg
- Thomas Eriksson
- Överön West AB
- Ocean Crusaders

Strandstädare 2018

Kommunernas städlag Städa Sverige Svenska Kyrkan Privata initiativ
Håll Sverige Rent Strandstädarna Lokala föreningar

Organisation

Ren och Attraktiv Kust

En gemensam samverkansplattform

Målsättningen för Ren och Attraktiv Kust är glasklar: En renare kust! Tolv kustkommuner från Kungälv i söder till Strömstad i norr har gått samman i en gemensam organisation för att minska mängden plast på stränderna.

Syfte

Organisationens syfte är att driva samverkan kopplad till marint avfall längs Göteborgs- och Bohuskusten.

Kort historik

Bohuskommunerna påbörjade samverkan kring problemet 2008. Olika delprojekt ledde 2015 fram till den samverkansplattform som kallas Ren och Attraktiv Kust. Huvudmannskapet övergick 2016 från Strömstads och Orusts kommun till Västkoststiftelsen. Samtliga tolv kommuner har därefter genom beslut i respektive kommunstyrelse valt att delta i samverkansplattformen. Under 2018 har vi för första gången sedan början på 2000-talet fått statliga anslag för strandstädning. Det är ett efterlängtat och nödvändigt erkännande av problemet.

Involverade kommuner 2018

Strömstad, Tanum, Sotenäs, Uddevalla, Lysekil, Orust, Stenungsund, Tjörn, Kungälv, Öckerö, Göteborg och Kungälv.

Så gjorde vi

Ren och Attraktiv Kust har arbetat för en långsiktig finansiering av strandstädningen. Den finansieringen utgör idag basen för det operativa arbetet. En ny organisation har skapats med en digital karta som koordineringsverktyg.

Resultat

- Statliga anslag på 12 miljoner kronor (2018) har erhållits, till stor del tack vare Ren och Attraktiv Kusts arbete.
- Samverkan över kommungränserna har väsentligt ökat, med ökad städning och mer effektivt resursutnyttjande som följd.

- Samverkan och erfarenhetsutbyte har utvecklat de konkreta arbetsmetoderna för städning.
- Under projektperioden har kommunernas engagemang tydligt ökat. Till exempel har tre kommuner, som tidigare inte städade alls, fått igång sitt arbete.
- Data som insamlats genom den digitala Strandstädarkartan visar på en trefaldig ökning av strandstädning som utförs av frivilliga och kommunerna. 2015 städades ca 100 ton skräp, vilket kan jämföras med 2018 då ca 300 ton skräp plockades från stränderna.
- Strandstädarkartan har blivit ett etablerat verktyg för kommuner, frivilligorganisationer, entreprenörer och allmänheten.

Framtid

En samverkansplattform som denna, med omfattande operativt samarbete, riskerar att tappa sin kompetens och sitt engagemang om kontinuiteten bryts. För fortsatt arbete krävs långsiktig och stabil finansiering. Riktlinjer och målsättningar bör sättas med lång planeringshorisont. Det finns tydliga samordningsvinster med att Västkoststiftelsen fortsätter att koordinera strandstädningen på Västkusten, eftersom kopplingen mellan naturvård och strandstädning är stark. Västkoststiftelsen är en robust organisation som arbetat operativt med förvaltning av naturreservat i mer än 50 år. Västkoststiftelsen förvaltar mer än 270 naturreservat och ett 40-tal Natura 2000-områden. De flesta av dessa skyddade områden ligger i kustzonen. Uppskattningsvis har mer än hälften av Bohuslans fastlandskust ett naturskydd. Dessutom är skärgård och öar utanför ofta skyddade.

Vi hoppas och tror på långsiktiga förvaltningsanslag så att de erövrade strukturerna fortsatt kan tas tillvara.

Framtiden

Vägen vidare

En plattform som Ren och Attraktiv Kust, som samordnar omfattande operativa insatser, riskerar att tappa kompetens och engagemang om kontinuiteten bryts. För fortsatt framgång krävs långsiktig och stabil finansiering. Riktlinjer och målsättningar bör sättas med lång planeringshorisont. Vi hoppas och tror på långsiktiga förvaltningsanslag så att de utarbetade strukturerna fortsatt kan tas tillvara. Med det sagt, ser vi följande fokus för de olika aktörerna.

Ren och Attraktiv Kust

- Behöver ett långsiktigt mandat, och gå från projektfinansiering till en permanent samverkansplattform för strandstädning.
- Strandstädningen samordnas fortsatt från Västkuststiftelsen. Det finns tydliga samordningsvinster med det, eftersom kopplingen mellan naturvård och strandstädning är stark.

Kommunerna

Kommunerna ansvarar för strandstädning, men de arbetar idag med olika interna processer. Deras utförarorganisationer har ofta andra mål, mandat och kompetenser än vad strandstädning kräver. För maximal samverkan behöver vi:

- Harmonisera kommunernas interna organisationer för strandstädning.
- Tydliggöra utförarnas mål, mandat och resurser.
- Fortsatt samla parterna för att skapa samsyn kring problem och lösningar samt utveckla gemensamma metoder och öka insatsernas effektivitet.

Entreprenörer

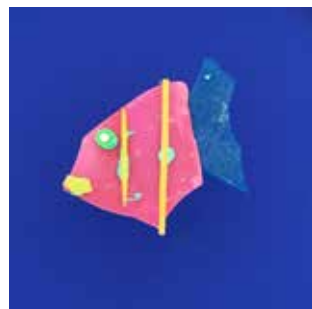
För att fortsatt stötta kommunernas arbete med helgarbete, säckhämtning från frivilliginsatser, städning/hämtning på svårtillgängliga kuststräckor, samt förlängning av stedsäsongen är det ändamålsenligt att upphandla lokala entreprenörer. Ren och Attraktiv Kust har utvecklat en upphandlingsmodell som fungerar. Rätt resurser knyts upp och sätts effektivt i arbete. För att minska transportkostnaderna behöver kusten cirka 6-10 arbetslag.

Frivilliga

Vi ser fortsatt potential i insatser från allmänheten. När medborgarna städar, får de också en direktupplevelse av problemets omfattning, som påverkar deras beteende och attityd. Strandstädarkartan är ett centralt verktyg för att stimulera och samordna frivilliga insatser. Samarbetet med organisationer som Städa Sverige, Strandstädarna, Håll Sverige Rent, Världens Vackraste Skärgård, Svenska Kyrkan med flera bör vårdas och utvecklas.

Planerade insatser 2019

- Fysiska Strandstädarkartor och affischer kommer att levereras till samtliga gästhamnar och båthamnar längs kusten.
- Antalet Städholkar med säckar ska öka från 24 till ca 50 stycken och kompletteras med information.
- Nordiska Kusträddardagen ska prioriteras och engagera fler.
- Samverkansdagar för kommuner och entreprenörer ska anordnas.
- Kampanjtemat "Händer på stränder" ska användas för att uppmuntra till städning.
- Kommunikation ska fortsatt prioriteras för att sprida kunskap, mobilisera och samordna olika intressenter.

Samarbetspartners och sponsorer

STENDAHL

JCDecaux

add/truly

Stort tack!

Tack till alla politiker och tjänstemän i kommunerna, i Västkuststiftelsen, på Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen.

Tack för fint stöd från Havsmiljöinstitutet, Centrum för hav och samhälle/Institutionen för marina vetenskaper vid Göteborgs Universitet.

Tack till alla nationella och lokala organisationer.

Stort tack till alla fantastiska entreprenörer.

Tack till alla frivilliga, alla ideella organisationer, alla samhällsföreningar för fenomenala insatser.

Sist men inte minst tack till alla fantastiska strandstädare som gör ett enastående jobb för bekämpa plasten på våra stränder och som faktiskt har sina

Händer på stränder!

FÖR EN RENARE KUST

Nordisk samverkan

Ren Kustlinje – ett gränslöst samarbete

Marint avfall är en gemensam utmaning för länderna runt Kattegatt och Skagerrak – KASK-regionen. Ren Kustlinje är ett samarbetsprojekt mellan Sverige, Norge och Danmark för att etablera innovativa samarbeten mellan forskningsinstitutioner och offentliga förvaltningar.

Syfte och mål

Ren kustlinje är ett gränsöverskridande EU-projekt med samarbete kring den gemensamma utmaningen marint avfall i området Öresund-Kattegatt-Skagerrak. Projektet har haft som mål att utveckla nya smartare och mindre kostsamma metoder, modeller och tekniker för att hantera det marina avfallet effektivare i framtiden. Syftet är att reducera tillflödet och mängden marint avfall i havet och på stränderna.

Så gjorde vi

Ren kustlinje startade 2016 och är ett treårigt nordiskt samarbetsprojekt med partners i Sverige, Danmark och Norge där projekt Ren och Attraktiv kust (RAK) deltagit som en av 38 partners. Partnerskapet är brett representerat av kustkommuner, regioner, länsstyrelser, myndigheter, universitet, institut, nationalparker, avfallsbolag, privata aktörer och frivilligorganisationer. Ren kustlinje är ett tillfälligt utvecklingsprojekt som angriper frågorna kring marint avfall på en bredare front. Projekt Ren och Attraktiv Kust (RAK) har arbetet inom tre av sex arbetsområdena: WP 2, WP4 och WP5.

WP2

Ökad kunskap och ändrat beteende – miljö- och säkerhetsutbildning för arbetsledare och strandstädare, temadagar/-utbildningar samt kommunikationsevent riktat till olika målgrupper, lobbying, medarrangör och talare vid konferenser, kontakt och möten med politiker, myndigheter och organisationer, framtagande av utbildnings-, utställnings- och informationsmaterial och inte minst kampanjseglingar.

WP 4

Minska existerande marint avfall – plockanalyser, identifiering och registrering av insamlat skräp (kun-

skapshöjande, input till åtgärder), gemensamma enheter (statistik), test av sorteringsmetoder i fält alternativt i efterhand, utveckla och testa arbetsmetoder och organisation för en effektivare strandstädning på land och under vattenytan, utveckling av kommunikations- och statistikverktyg (Strandstädarkartan).

WP 5

Behandla och återvinna – kartläggning av befintliga arbetssätt, test av insamlings-/sorteringskärl, erfarenhetsutbyte för utveckling av nya hanterings- och sorteringsmetoder vid omhändertagande, bearbetning samt avyttringsmöjligheter (ÅV) av utvalda och utsorterade fraktioner, affärsmöjligheter och samarbetsmodeller, kompetensbehov vid förändrat arbetssätt hos parterna (vinterstädning och test av sortering i fält).

Resultat

Det har varit viktigt för RAK att se och följa andra strukturer för att inhämta kunskaper och studera alternativa arbetssätt. Mervärdet som Ren och Attraktiv Kust fått genom att engagera sig i flera av initiativen är följande;

- ökad förståelse för hur det ser ut längs kusterna runt Skagerrak och Kattegatt
- medverka till och ta del av erfarenheter och effektivare strandstädningsmetoder, t ex sopsortering i väglöst land, innovationer kring insamlings- och hanteringssystem samt test av vinterstädning
- riktade informationskampanjer och ökad medvetenhet kring frågan om marint avfall och strandstädning
- ta del av framtagna provtagnings- och analysmetoder på Citizen Science-nivå (medborgarforskning)
- utveckling av strandstädarkartan
- nytt och bredare nätverk

Framtid

Långsiktiga och förväntade effekter:

- Minska det marina avfallet nu och i framtiden
- Skapa effektivare organisationer och arbetsmetoder, ökad samverkan mellan aktörer
- Ändrat beteende hos allmänheten samt hos privata och offentliga verksamheter

